

Advokátní kancelář Bříza & Trubač

Know-how report XVII.

10. února 2021

Zdroje:

- Právní rozhledy č. 1/2021 (PR)
- Soudní rozhledy č. 1/2021 (SR)
- Sbírka rozhodnutí NS č. 8/2020
- Sbírka rozhodnutí NSS č. 11, 12/2020
- Aktuality na stránkách Ústavního soudu ČR (k 29. 1.)
- Shrnutí (civilní, obchodní a procesní) na <https://www.profipravo.cz> (k 29. 1.)
- Tiskové zprávy na stránkách Nejvyššího soudu (k 29. 1.)

Disclaimer: Tento dokument je určen výhradně pro interní potřeby zpracovatele, kterým je advokátní kancelář Bříza & Trubač. Zpracovatel žádným způsobem neodpovídá za obsah tohoto dokumentu (tj. za formulaci právních vět, shrnutí ani komentář k jednotlivým soudním rozhodnutím) a obsah tohoto dokumentu nepředstavuje právní radu. Přípomínky směřujte na kristian.leko@brizatrubac.cz.

BŘÍZA & TRUBAČ

JUDIKATURA

• Obchodní korporace

[1] 27 Cdo 927/2020 ze dne 14. 10. 2020

I. Protest proti usnesení valné hromady akciové společnosti může být uplatněn kdykoliv v průběhu zasedání valné hromady; je-li to nicméně možné, měl by být uplatněn před hlasováním o návrhu usnesení, jehož se týká, aby společnost mohla na uplatněné výhrady reagovat a případné nedostatky (přichází-li to v úvahu) napravit. Z projevu akcionáře musí být zjevné, že uplatňuje protest, nicméně akcionář není povinen užít podstatné jméno „protest“ či sloveso „protestuji“. Plyne-li z obsahu přednesu akcionáře, že namítá vady, pro které mohou být (některá či všechna) usnesení valné hromady shledána neplatnými, jde o protest, byť by tak nebyl označen. Důvod, který nebyl uplatněn formou protestu, může vést k vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady v řízení zahájeném akcionářem toliko tehdy, je-li splněna některá z výjimek uvedených v § 424 odst. 1 ZOK. V opačném případě soud v řízení o návrhu akcionáře na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady nepřihlíží k důvodům, které nebyly uplatněny formou protestu na valné hromadě, a to ani tehdy, jsou-li tyto důvody dány a odůvodňují-li vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady.

II. To, zda valná hromada může a má na určitém zasedání rozhodovat o rozdělení „celého“ zisku (tedy nejen zisku vytvořeného v uplynulém účetním období, ale také dosud nerozdělného zisku z minulých let a popř. i zisku akumulovaného ve fondech vytvořených ze zisku), anebo jen některé jeho části, záleží na obsahu pozvánky (zejména na vymezeném pořadu jednání a návrhu příslušného usnesení). Je-li v pozvánce uvedeno, že na pořadu jednání je toliko rozdělení zisku za poslední účetní období a odpovídá-li tomu i návrh usnesení a jeho zdůvodnění, mohou akcionáři oprávněně očekávat, že valná hromada bude na takto svolaném zasedání rozhodovat jen a pouze o rozdělení zisku vytvořeného v uplynulém účetním období. V tomto kontextu pak také budou zvažovat výkon svých akcionářských práv. Takto svolaná valná hromada může rozhodnout i o rozdělení „jiného“ zisku pouze se souhlasem všech akcionářů (§ 408 odst. 3 ZOK).

[2] 27 Cdo 226/2019 ze dne 27. 10. 2020 Vytěsnění minoritních akcionářů je podle § 375 ZOK možné, pokud je hlavní akcionář jediná osoba s min. 90 % základního kapitálu a hlasovacích práv. Vodohospodářský svazek obcí Domažlicka se stal na základě smluv o zápůjček s ostatními akcionáři (obcemi na Domažlicku) vlastníkem 90,04 % akcií ve společnosti Chodské vodárny a kanalizace, a.s. Přes formální splnění požadavků na hlavního akcionáře podle § 375 ZOK jím svazek obcí být nemohl. I když při zápůjčce se zapůjčitel zavazuje převést (a převádí) vlastnické právo k zastupitelné věci na vydlužitele, pojmovým znakem této smlouvy je závazek vydlužitele po čase vrátit zapůjčitelu věc stejného druhu. V době rozhodování valné hromady o přechodu všech ostatních účastnických cenných papírů na hlavního akcionáře bylo proto zřejmé, že svazek obcí bude záhy povinen zapůjčené akcie vrátit původním akcionářům jako zapůjčitelům. Tím by však opět došlo k rozdělení akcionářské struktury mezi více subjektů, což popírá smysl a účel nuceného přechodu účastnických cenných papírů. Usnesení valné hromady, jímž byl schválen přechod všech ostatních účastnických cenných papírů na svazek obcí jako hlavního akcionáře, je tak neplatné pro obcházení zákona (§ 428 ZOK), neboť aprobejuje jednání, které odporuje smyslu a účelu § 375 ZOK a ve svém důsledku bez zákonné opory zbavuje ostatní menšinové akcionáře proti jejich vůli účasti na akciové společnosti.

• Závazkové právo

[3] 33 Cdo 1720/2019 ze dne 21. 11. 2019 (R 80/2020 civ.) Vyjádření spornosti či pochybnosti určitých práv a povinností není nezbytnou náležitostí dohody o narovnání (§ 1903 OZ); jeho absence proto sama o sobě nezakládá neurčitost či neplatnost dohody o narovnání. Spornost nebo pochybnost práv a povinností jsou kategoriemi subjektivními; podstatné je proto, zda se práva a povinnosti jeví jako sporné stranám závazku. Skutečnost, že se takto nejeví třetí osobě či soudu, je bez právního významu.

- [4] **23 Cdo 3273/2019 ze dne 7. 10. 2020** V případě tzv. falešné (nepravé) dlužnické solidarity založené souběhem práva poškozeného na náhradu škody vůči škůdci a práva poškozeného (ochuzeného) na vydání bezdůvodného obohacení vůči obohacenému zanikne povinnost škůdce nahradit škodu v rozsahu, v jakém zanikla pohledávka poškozeného (ochuzeného) vůči obohacenému v důsledku započtení vzájemné peněžité pohledávky obohaceného vůči ochuzenému. Pokud totiž poškozený obdrží od obohaceného plnění, zaniká v tomto rozsahu jeho nárok vůči škůdci. Stejný závěr je nutno učinit i v případě, že k (částečnému) zániku závazku na vydání bezdůvodného obohacení dojde v důsledku započtení pohledávky poškozeného vůči obohacenému, neboť započtení představuje z hlediska věřitele hospodářsky srovnatelný způsob zániku závazku se splněním, protože věřitelův nárok bývá uspokojen, jinými slovy započtení splnění nahrazuje. I zde je třeba aplikovat závěry velkého senátu v rozsudku 31 Cdo 2307/2013, podle kterého se poškozenému celkově může dostat pouze té částky, o kterou přišel.
- [5] **23 Cdo 3855/2018 ze dne 12. 10. 2020** Smlouva o postoupení pohledávky (tedy vztah mezi postupitelem a postupníkem), uzavřená po 1. 1. 2014, se bude řídit úpravou OZ, i když se týká pohledávek vzniklých do 31. 12. 2013. Dosavadní judikatura ohledně obligatorních náležitostí smlouvy o postoupení pohledávky je aplikovatelná též pro případy, na něž dopadá úprava § 1879 an. OZ. V případě uzavření písemné smlouvy o postoupení pohledávky je třeba trvat na tom, aby z ní bylo seznatelné, která konkrétní pohledávka byla touto smlouvou postoupena. V případě, že je postupováno více pohledávek, přičemž však postupovaná částka neodpovídá součtu těchto pohledávek, je nutno ke splnění požadavku určitosti smlouvy o postoupení pohledávek ve smlouvě vymezit, které pohledávky, popřípadě jaká jejich část, jsou smlouvou postupovány. Tento požadavek určitosti se vztahuje i na oznámení postoupení pohledávky – i tam je třeba přesně vymezit, které pohledávky (popř. jejich části) jsou postupovány.
- [6] **32 Cdo 1490/2019 ze dne 22. 9. 2020** Nelze s obecnou platností uzavřít, že by určité konkrétní okolnosti vždy vedly k závěru o souladu ujednání o konkrétní vyšší úroku z prodlení (zde 0,5 % denně) s dobrými mravy. Korektiv dobrých mravů lze obecně uplatnit i v případě, kdy je ujednání o vyšší úroků z prodlení zneužitím smluvní volnosti v neprospěch dlužníka. Postavení dlužníka jako podnikatele jej přitom takové ochrany nezbavuje. V případě výše úroků z prodlení je třeba posuzovat soulad takového ujednání s dobrými mravy vzhledem ke všem okolnostem, které ke sjednání takového úroku z prodlení vedly a jež existovaly v době uzavření smlouvy. Nestačí tedy vyjít pouze ze závěrů jiného rozhodnutí soudu, či ze srovnání smluvené sazby úroku z prodlení se sazbou podle nařízení vlády, neboť obecně nelze stanovit paušální „hraniční sazbu nemravnosti“ úroků z prodlení. Výrazná (mnohonásobná) odchylka sjednané výše smluvního úroku z prodlení od sazby podle nařízením vlády může být signálem rozporu takového ujednání s dobrými mravy, sama o sobě však takový rozpor ještě neznamená. Soud by se při posouzení měl zabývat zejména tím, zda výše úroku z prodlení ještě plní sankčně-motivační a kompenzační funkci. Dále je možné zohledňovat např. rizikovost obchodu vzhledem k předchozímu chování dlužníka nebo k jeho aktuální situaci, popř. zda v případě prodlení dlužníka hrozily vyšší škody. Relevantní může být také existence jiných sankcí za prodlení (např. smluvní pokuta), zajištění nebo obchodních zvyklostí mezi stranami (včetně obvyklé výše úroků z prodlení v jejich praxi).

Rozhodnutí není v rozporu s nálezem II. ÚS 3194/18, podle kterého je sazba úroku z prodlení ve výši 0,5 % denně obecně protiústavní, protože citovaný nález výslovně uváděl, že se nevztahuje na případy, kdy je povinným podnikatel nebo kdy oprávněný prokáže, že mu v důsledku prodlení vznikla škoda odpovídající sjednané vyšší úroku z prodlení. (KHM V., 14. 5. 2019)

• Rodinné právo

- [7] **Pl. ÚS 6/20 ze dne 15. 12. 2020** Požadavek § 63 odst. 1 ZMPS, aby cizí rozhodnutí o osvojení pro účely jeho uznání v ČR bylo v souladu s hmotněprávními ustanoveními českého práva, není v rozporu s předpisy ústavního pořádku. Jde o projev suverenity ČR v podobě primátu českého práva na území ČR, tím spíše, jde-li o otázku statusovou (pravidla pro osvojení), v níž má ústřední roli zákonodárce s ohledem na společenské a kulturní prostředí.

BŘÍZA & TRUBAČ

• Právní jednání

[8] **21 Cdo 2250/2018 ze dne 19. 12. 2019 (R 79/2020 civ.)** O bezprávnou výhrůžku jde tehdy, jestliže osoba vykonávající psychický nátlak hrozí něčím, co není oprávněna učinit, nebo vyhrožuje tím, co by sice byla oprávněna učinit, avšak prostřednictvím výhrůžky si vynucuje něco, k čemu být použita nesmí. Dovolání se neplatnosti právního jednání ve smyslu § 587 odst. 1 o. z. je jednostranné právní jednání adresované druhému účastníku právního vztahu, jež vyvolává právní následky od okamžiku, kdy došlo adresátu (§ 570 odst. 1 o. z.). Lze je učinit toliko výslovně; z jeho obsahu musí být patrné, že se jím uplatňuje neplatnost konkrétního právního jednání, a musí v něm být označena vada (nedostatek svobody vůle) dotčeného právního jednání, která způsobila jeho neplatnost, a to včetně vyjádření okolností, v nichž je nedostatek svobody vůle spatřován. Neplatnost právního jednání nastává s účinky ex tunc (od počátku). Namítla-li oprávněná osoba neplatnost právního jednání pro bezprávnou výhrůžku, může být v soudním (nebo jiném) řízení bezprávná výhrůžka posuzována toliko na základě těch okolností, v nichž podle jejího názoru spočívá, a které proto ve svém projevu vůle označila.

• Náhrada újmy

[9] **I. ÚS 4293/18 ze dne 26. 1. 2021** Pokud bývalý starosta Prahy 2 naznal, že je v souladu s politickou kulturou, aby v případě zahájení jeho trestního stíhání rezignoval na výkon veřejné funkce, lze mu to jen stěží přičítat k tíži. Nejedná se o „pouhé“ politické gesto. S ohledem na důvěru občanů v systém zastupitelské demokracie jde o gesto natolik zásadní, že by jej právo, co by jeden z normativních systémů, nemělo přehlížet. Pokud stěžovatel jednal v souladu se zásadami politické kultury, „neměl by být na svém jednání škodný“, resp. neměl by se nacházet v horším postavení, než kdyby se těchto pravidel nedržel. Viděno z jiného úhlu pohledu, tímto přístupem by byl politikům poskytnut silný argument, proč mají (musí) ve své funkci setrvat i přesto, že je proti nim zahájeno trestní stíhání. Takový přístup k věci však považuje Ústavní soud, z pohledu zachování důvěry v základní demokratické hodnoty, za nežádoucí.

[10] **25 Cdo 2202/2018 ze dne 30. 1. 2020 (R 82/2020 civ.)** Odškodnění pozůstalých po zaměstnanci zemřelém v důsledku pracovního úrazu, k němuž došlo po 1. 1. 2012, se posuzuje podle § 378 odst. 1 zák. práce, aniž by bylo možno nárok pozůstalých na náhradu mimořádné nemajetkové újmy nad částku 240.000 Kč hodnotit podle § 13 odst. 2 a 3 OZ 1964 (resp. od 1. 1. 2014 podle § 2959 OZ).

[11] **25 Cdo 2216/2019 ze dne 21. 1. 2020 (R 83/2020 civ.)** Úprava spoluúčasti poškozeného na vzniklé škodě vychází z toho, že škoda nemusí být pouze výsledkem jednání škůdce, nýbrž může být vyvolána i samotným poškozeným; v takovém případě poškozený poměrně nebo zcela nese škodu vzniklou okolnostmi na jeho straně. Moderační (zmírňovací) právo umožňuje soudu určit vyšší náhrady škody nižší částkou, než je její skutečný rozsah tak, aby přiznaná náhrada škody vyjadřovala to, co v konkrétním případě lze po škůdci spravedlivě požadovat. Moderace se v případě náhrady (odčinění) nemajetkové újmy může uplatnit jen velmi omezeně.

• Rozhodčí řízení

[12] **23 Cdo 1337/2019 a 23 Cdo 3972/2019 ze dne 18. 11. 2020** Nedostatek nezávislosti či nestrannosti rozhodce nebo osoby určující rozhodce nezpůsobuje sám o sobě neplatnost samotné rozhodčí doložky uzavřené mezi podnikateli za účinnosti OZ. Případný nedostatek nezávislosti či nestrannosti osoby, která dle ujednání stran má určit rozhodce, se nepresumuje, ale je předmětem dokazování, i když touto osobou je tzv. arbitrážní centrum, jde-li o ujednání ve smlouvách uzavřených mezi podnikateli za účinnosti OZ. Skutečnost, že věc projednal a rozhodl vyloučený rozhodce, může být důvodem pro zrušení rozhodčího nálezů dle § 31 RozŘ v případě, že strana rozhodčího řízení o okolnostech vyloučení rozhodce nevěděla, a nemohla je proto v rozhodčím řízení uplatnit.

BŘÍZA & TRUBAČ

- **Nemovitosti**

[13] **22 Cdo 1503/2020 ze 14. 10. 2020 (PR 1/2021 s. 33)** Předkupní právo vlastníka pozemku a stavby na něm zřízené podle § 3056 odst. 1 OZ není vyloučeno jen samotnou skutečností, že pozemek nebo stavba je převáděna na osoby převodci blízké. Procesní návrh, jímž žalobce, domáhající se původně nahrazení projevu vůle k uzavření kupní smlouvy k několika pozemkům za jednotně vyjádřenou částku, uplatňuje požadavek na nahrazení projevu vůle k menšímu počtu pozemků a jinou celkovou, a to nižší, částku, nepředstavuje částečné zpětvzetí žaloby, ale změnu žaloby.

[14] **26 Cdo 3721/2019 ze dne 29. 1. 2020 (R 81/2020 civ.)** Smlouva o nájmu uzavřená do 31. 12. 2013, která by byla podle OZ pachtovní smlouvou, se podle § 3074 odst. 1 OZ řídí i za jeho účinnosti právní úpravou účinnou do 31. 12. 2013. Je-li za úplatu přenechána věc nejen k dočasnému užívání, ale i požívání, jde o pacht, je-li věc přenechána jen k užívání, jde o nájem; základním rozlišovacím kritériem je hospodářská funkce smlouvy. Proto smlouva o nájmu pozemku, která byla uzavřena do 31. 12. 2013 za účelem provozování veřejného parkoviště v rámci podnikatelské činnosti nájemce, se po 1. 1. 2014 posuzuje jako smlouva o nájmu prostoru sloužícího k podnikání (§ 2302 a násl. OZ).

- **Insolvence**

[15] **29 ICdo 24/2018 ze dne 30. 12. 2019 (R 85/2020 civ.)** Je-li majetkem, který v důsledku neúčinné smlouvy o postoupení pohledávky uzavřené dlužníkem coby postupitelem ušel z majetkové podstaty dlužníka, postoupená pohledávka, která před právní mocí rozhodnutí, jímž soud vyhověl odpůřčí žalobě, zanikla dohodou o narovnání uzavřenou mezi dlužníkovým dlužníkem a postupníkem nebo tím, že ji dlužníkům dlužník splnil (uhradil) postupníku, je osoba, v jejíž prospěch byl neúčinný právní úkon učiněn, nebo osoba, která z něho měla prospěch, povinna poskytnout za takovou pohledávku do majetkové podstaty rovnocennou náhradu (§ 236 odst. 2 InsZ). Rovnocennou náhradou za postoupenou pohledávku přitom není nominální výše této pohledávky, nýbrž její obvyklá (tržní) hodnota v době účinnosti postoupení.

- **Pracovní právo**

[16] **21 Cdo 2128/2019 ze dne 29. 1. 2020 (R 88/2020 civ.)** Zaměstnavatelé mohou plnění běžných úkolů vyplývajících z předmětu jejich činnosti (stejně jako plnění ostatních úkolů) zajišťovat i jinak než prostřednictvím osob zaměstnávaných v základním pracovněprávním vztahu, nejde-li o výkon závislé práce na základě smluv (dohod), jimiž se zakládají jiné než pracovněprávní vztahy. Právnícké a fyzické osoby provozující činnost, při které pořádají umělecká představení, mohou rozhodnout o tom, že činnost dosud zajišťovanou prostřednictvím výkonných umělců zaměstnávaných v základním pracovněprávním vztahu budou nadále zabezpečovat na základě občanskoprávních smluv (dohod) uzavíraných s výkonnými umělci (aniž by šlo o výkon závislé práce), popřípadě s menším počtem zaměstnávaných výkonných umělců při zvýšení počtu těch, kteří u nich působí na občanskoprávním základě. Takové rozhodnutí může mít povahu rozhodnutí o organizačních změnách ve smyslu ustanovení § 52 písm. c) zák. práce, vzhledem k nimž se zaměstnávaný výkonný umělec stane nadbytečným.

- **Daně**

[17] **5 Afs 131/2019-47 ze dne 8. 1. 2021** Pokud stěžovatelka nepopsala, jak mohlo procesní pochybení žalovaného ovlivnit vydané rozhodnutí (tj. co by se změnilo v případě, kdyby k takové procesní vadě nedošlo), nelze seznat její vliv na zákonnost rozhodnutí žalovaného. Proto nelze shledat důvodnou námitku, že rozhodnutí bylo stíženo procesní vadou, která mohla mít dopady na jeho zákonnost.

BŘÍZA & TRUBAČ

- [18] **1 Afs 236/2019-83 ze dne 26. 1. 2021 (rozšířený senát)** Při posuzování splnění podmínek dle § 259c odst. 2 DŘ se nebere v úvahu porušení daňových předpisů, které je skutkovým a právním základem uložení penále, o jehož prominutí daňový subjekt žádá. K tomuto porušení však správce daně přihlédne v rámci správního uvážení dle § 259a odst. 2 DŘ a s ohledem na povahu, intenzitu či jiné okolnosti tohoto porušení nemusí penále prominout.
- [19] **9 Afs 386/2018-25 ze dne 19. 8. 2020 (4089/2020 Sb. NSS)** Solidární zvýšení daně dle § 16a ZDP lze uplatnit pouze za předpokladu, že příjmy dosažené poplatníkem jsou nejen nadlimitní, ale také podléhají zdanění základní sazbou daně.

• Procesní právo

- [20] **6 Afs 206/2020-37 ze dne 25. 11. 2020** Za žalobu, byť blanketní, lze považovat i samotnou datovou zprávu (nikoli až její přílohu v nepřijímaném formátu ODT), pokud je z obsahu zprávy (jejího „těla“) zřejmá vůle žalobce podat žalobu proti rozhodnutí žalovaného, které žalobce specifikoval konkrétním číslem jednacím. Za této procesní situace má soud vyzvat žalobce podle § 37 odst. 5 SŘS k odstranění vad žaloby ve lhůtě, která v době jejího podání zbývala do konce zákonné lhůty pro podání žaloby (k tomu č. 3733/2018 Sb. NSS).
- [21] **27 Cdo 143/2020 ze dne 27. 10. 2020** Právnícká osoba může podat v elektronické podobě návrh na zápis do OR ze své datové schránky, takové podání bude (bez dalšího) podáním této právnické osoby (bez ohledu na to, zda osoba činící podání z datové schránky právnické osoby byla oprávněná jednat jménem této právnické osoby podle § 21 OSŘ). Nicméně fyzická osoba, oprávněná jednat jménem právnické osoby podle § 21 OSŘ může jménem právnické osoby učinit elektronické podání i ze své datové schránky. V takovém případě je podání podepsáno touto fyzickou osobou; je-li přitom z podání zřejmé, že je činí jménem právnické osoby např. jako předseda jejího statutárního orgánu, jde o podání této právnické osoby učiněné a podepsané fyzickou osobou oprávněnou jednat za dotčenou právnickou osobu.
- [22] **22 Cdo 2189/2019, ze dne 21. 10. 2020** Lhůta podle § 118b odst. 1 věty druhé OSŘ k doplnění rozhodných skutečností a navržení důkazů v rámci koncentrace řízení je lhůtou soudcovskou, nikoli zákonnou. Tato lhůta může být prodloužena a soud nesmí pominout žádost účastníka na její prodloužení (v opačném případě je třeba ji hodnotit tak, jako by jí bylo fakticky vyhověno). Délka lhůty není omezena, stanovení lhůty delší než 30 dnů by však mělo být spíše výjimečné a odůvodněné okolnostmi konkrétního případu.

• Exekuce

- [23] **II. ÚS 65/20 ze dne 4. 1. 2021** Závažné duševní onemocnění je zřejmým příkladem výjimky z obecného předpokladu procesního zavinění povinného spočívající v zásahu vyšší moci (k tomu náleží IV. ÚS 191/18). Pokud obecné soudy shledají procesní zavinění zastavení neúspěšné exekuce u povinného stíženého duševní poruchou, ač tato způsobila jeho nemajetnost, poruší jeho právo na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny.
- [24] **31 Cdo 1330/2020 ze dne 9. 9. 2020 (PR 1/2021 s. 32)** Je-li při soupisu věcí povinného předložen technický průkaz osvědčující vlastnictví třetí osoby, může soudní exekutor sepsat silniční motorové vozidlo do soupisu pouze tehdy, má-li důvodné pochybnosti o pravdivosti údajů v technickém průkazu.
- [25] **20 Cdo 2117/2020 ze dne 7. 9. 2020** I když povinný vznesl nové argumenty, pro které by mělo být vyhověno návrhu na zastavení exekuce, až v odvolání, odvolací soud se jimi musí věcně zabývat a nemůže konstatovat, že se s nimi má soud prvního stupně vyrovnat až v dalším rozhodnutí o zastavení exekuce.